

دریاچه کهر (دورود)

پروانه قلی پور

دبیر مطالعات ناحیه ۲ خرم آباد
استان لرستان
سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰
درس ۱۰ (از رحلت پیامبر تا قیام کربلا)

درسنامه، پاسخ فعالیت ها، نمونه سؤال

درس ۱۰

حضرت محمد(ص) در ۲۸ صفر سال ۱۱ هجری در مدینه وفات یافت و در همان شهر به خاک سپرده شد.

انصار و مهاجرین در سقیفه **بنی ساعده** گرد آمدند تا رهبر و جانشین پیامبر را برگزینند، حاضران در سقیفه، با **ابوبکر** که یکی از مهاجرین بود، بیعت کردند و وی به عنوان **خلیفه اول** شناخته شد.

امام علی(ع) با آنکه در روز **غدیر خم** توسط پیامبر(ص) جانشین پیامبر معرفی شده بود اما به خاطر **حفظ اسلام** سکوت کرد.

ابوبکر، خلیفه اول حدود **دو سال** خلافت کرد. و پیش از آن که از دنیا برود، **عمر بن خطاب** را به جانشینی خود برگزید.

عمر در دوران حکومت ده ساله خود، علاوه بر بخش وسیعی از ایران، کشورهای سوریه، لبنان، فلسطین و مصر را نیز فتح کردند.

عثمان، خلیفه سوم، توسط شورایی که عمر تعیین کرده بود به خلافت رسید.

در زمان عثمان، زندگی تجملاتی و شیوه اشرافی رواج یافت. خاندان بنی امیه در این زمان به مقام های مهم دست یافتند و بر بیت المال مسلمانان مسلط شدند.

عملکرد اطرافیان خلیفه سوم، نارضایتی گروهی از مسلمانان را برانگیخت. **امام علی** تلاش زیادی کرد که مخالفان را آرام کند و مانع بروز درگیری و خونریزی شود، اما سرانجام **معارضان** خشمگین به **خانه خلیفه** هجوم بردند و او را **کشتند**.

پس از کشته شدن **عثمان** با وجود عدم تمایل به پذیرش خلافت، با اصرار زیاد مردم، **امام علی (ع)** منصب خلافت را پذیرفت. اکثر **مهاجرین و انصار** به جز تعدادی از اشراف **بنی امیه** با امام در مسجد **مدینه** بیعت کردند.

خلفای اربعه

خلفای اربعه. [خ ل ی ا ب ع آ] (ا ب ج)
خلفای راشدین. چهار خلیفه ای که بعد از پیغمبر آمدند و عبارت بودند از: «ابوبکر ابی قحافه» و «عمر بن خطاب» و «عثمان بن عفان» و «علی بن ابیطالب ...

امام علی (ع) در دوران سه خلیفه قبلی به تفسیر قرآن، تربیت شاگردان و پاسخگویی به سوالات دینی مردم می پرداخت. امام علی به عمران و آبادی و احداث نخلستان ها توجه زیادی داشت.

اصرار علی بر عمل به قرآن و سنت پیامبر و اجرای عدالت، موجب مخالفت و دشمنی ریاست طلبان و ثروت اندوزان شد و آنها سه جنگ **جمل**، **صفین** و **نهروان** را بر حضرت تحمیل کردند.

امام علی هیچ گونه تمایلی به **جنگ و خونریزی میان مسلمانان** نداشت، کوشید ابتدا با نصیحت بیعت شکنان و اتمام حجت با آنان از جنگ جلوگیری کند، اما شورشیان اقدام به **جنگ** کردند.

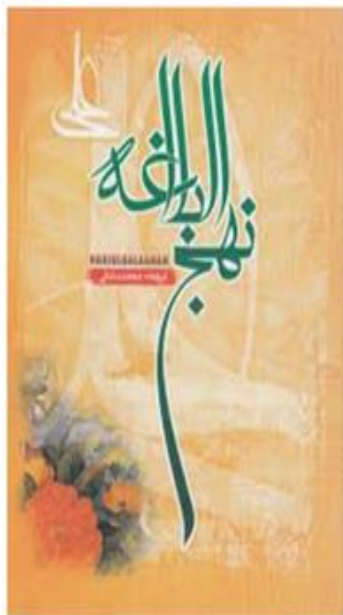
امام علی در **جنگ جمل** بیعت شکنان را **شکست** داد.

در **صفین** امام علی به مقابله با سپاه **معاویه** رفت و آنها را **ظالمین** نامید. پایداری یاران حضرت علی به ویژه **مالک اشتر** در جنگ صفین ستودنی بود، نیرنگ **عمرو عاص** در لحظات پایانی جنگ **مانع** از پیروزی سپاهیان امام شد.

حضرت علی حدود ۵ سال مطابق تعالیم اسلام و روش (سنت) حضرت محمد حکومت کرد.

ویژگی ها و دستاوردهای حکومت امام علی

۱. حکومت داری مبتنی بر دستورات قرآن و سنت رسول خدا
۲. اصلاح بسیاری از انحرافات که در دین به وجود آمده بود
۳. خدمات اقتصادی فراوان، با وجود فتنه ها و جنگ های تحمیلی متعدد
۴. اقتدار و ایستادگی در عین مظلومیت فردی و اجتماعی
۵. ساده زیستی و مقابله با اشرافیگری
۶. تأکید بر عدالت
۷. برگزیدن افراد صالح به حکومت ولایات
۸. تلاش برای وحدت و انسجام اجتماعی

امام علی به منظور حفظ
وحدت و انسجام اجتماعی
با مخالفان مدارا می کرد.

پس از **شهادت امام علی** در ۲۱ رمضان سال ۴۰ ه ق، مردم **کوفه** با **امام حسن** بیعت کردند. آن حضرت در نخستین روزهای خلافت، **معاویه** را از سرکشی و نافرمانی نهی کرد، اما معاویه با سپاهی عظیم، راهی عراق شد. **در جنگ بین سپاه امام حسن و معاویه**، فرماندهان سپاه امام حسن **فرب و عده های پول و مقام معاویه** را خوردند، امام حسن به ناچار پیشنهاد **صلح** معاویه را پذیرفت

معاویه بعد از تحمیل صلح بر امام حسن در شام (سوریه) به خلافت نشست.

اقدامات معاویه پس از رسیدن به خلافت:

- * جذب اشخاص با نفوذ و قدرتمند با وعده پول و مقام
- * عدم پایبندی به تعهدات خود در پیمان صلح با امام حسن
- * دستور به بدگویی از حضرت علی در خطبه های نماز
- * آزار و شکنجه یاران آن حضرت علی
- * به شهادت رساندن امام حسن
- * انتخاب یزید به جانشینی خود و موروثی کردن خلافت

عبیدالله بن زیاد حاکم کوفه،
مسلم بن عقیل را که نماینده امام
حسین بود، به شهادت رساند.

امام حسین پس از شهادت امام حسن با سخنرانی و
نامه های افشاگرانه علیه حکومت ظالمانه معاویه
مبارزه کرد، ایشان با یزید جانشین معاویه بیعت نکرد.

امام حسین (ع) هدف قیام خود را
اصلاح امت رسول الله، امر به معروف و
نهی از منکر و پیاده کردن سیره رسول
الله و علی بن ابیطالب بیان می کند.

اهداف و دستاوردهای قیام کربلا:
جلوگیری از گسترش انحراف در جامعه اسلامی،
تاثیرگذاری بر روحیه ظلم ستیزی مسلمانان،
پیاده کردن سیره پیامبر (ص) و علی بن ابیطالب.

حضرت زینب اهداف قیام کربلا و چهره واقعی حکومت بنی امیه را برای همگان آشکار کرد.

پاسخ فعالیت ها

۱. پس از مطالعه درس، دلایل بروز فتنه ها و جنگ ها علیه حکومت امام علی(ع) را بیان کنید.
ریاست طلبی و ثروت اندوزی بیعت شکنان، اجرای عدالت توسط امام علی.

۲. کاربرگه شماره (۶)

کاربرگه شماره 6

منشور حکومتی امام علی

وقتی امیرالمؤمنین علی ، مالک اشتر یکی از یاران خود را به حکومت مصر منصوب کرد، به او نامه‌های نوشت. این نامه یکی از مهمترین اسناد سیاسی و حقوقی تاریخ اسلام است. در این نامه، امام ویژگیهای حکومت اسلامی، و روابط متقابل مردم و حاکمان را بیان کرده است.

فرازهایی از این نامه را مرور کنید و بگویید هر فراز مربوط به کدام یک از اصول حکومتی آن حضرت است؟
فرازهایی از نامه علی به مالک اشتر فرماندار مصر: ای مالک.....

۱- از خدا بترس و از هر چه در کتاب خود بدان فرمان داده است، اطاعت کن (**خدا ترسی و برهیزگاری**)
۲- بدان که بهترین چیز برای والی (حاکم یک شهر یا منطقه) نیکی کردن در حق مردم و کاستن از رنج و درد آنان است (**د: نیکی کردن به مردم**)

۳- همه کارهای کارگزاران را تحت نظر بگیر و بازرسان مخفی از میان مردمانی که اهل صدق و وفا هستند بر آنان بگمار (**نظارت بر رفتار کارگزاران**)

۴- گروه نانوایان و بینوایان به عدالت تو نیازمندتر از دیگرانند و چنان باش که برای یک یک آنان در پیشگاه خداوند، عذری داشته باشی (**توجه ویژه به تهیدستان و ضعیفان**)

۵- با مردم و در میان مردم باش که دوری از آنان سبب می شود که از امور ملک آگاهی اندکی داشته باشی (**ارتباط نزدیک با مردم**)

۶- اجرای حق را درباره هر که باشد، چه خویشاوند و چه بیگانه، لازم بدار (عدالت)

۷- اگر دشمنی تو را به صلح فرا خواند، از آن روی نگردان که خشنودی خدای در آن نهفته است. (**صلح طلبی**)

۸- مهربانی به رعیت (مردم) و دوست داشتن آنها و لطف در حق ایشان را شعار دل خود ساز. (**عطوفت و مهربانی با مردم**)

۹- هر که بر بندگان خدا ستم کند، افزون بر بندگان، خدا نیز دشمن او خواهد بود (**برهیز از ظلم و ستم**)

۱۰- هر که خراج (مالیات) طلبد و زمین را آباد نسازد، شهرها و مردم را هلاک کرده است. (**توجه به عمران و آبادانی**)

نامه 50 نهج البلاغه

۳. به عهده دانش آموز.

۴. الف) با مطالعه درس، سه ویژگی برای حکومت معاویه بنویسید. ثروت اندوزی و تشکیل حکومت بافریب ونیرنگ، زندگی در کاخ و ظلم و ستم به ضعیفان، عمل نکردن به دستورات اسلام، موروثی کردن حکومت بین خاندان بنی امیه.

۴. ب) این ویژگی ها چه مغایرتی با دستورات اسلام داشت؟ کارهای معاویه مخالف ساده زیستی حاکمان و برابری و عدالت بود.

۵. انگیزه و اهداف امام حسین(ع) از قیام عاشورا چه بود؟ امام حسین(ع) در وصیت نامه خویش، درباره هدف قیام خود فرموده است: هدف من اصلاح امت جدم رسول الله، امر به معروف و نهی از منکر و پیاده کردن سیره رسول الله و پدرم علی بن ابیطالب است.

۶. منظور از زنده نگه داشتن قیام ابا عبدالله(ع) چیست؟ ترویج فرهنگ آزادگی و آزاد زیستن و زیر بار ظلم و ستم نرفتن.

۷. به عهده دانش آموز.